

BENEDIKT XVI.

Putovi koji vode spoznaji Boga

*Papina kateheza na općoj audijenciji
u srijedu 14. studenoga 2012.*

Draga braćo i sestre, prošle smo srijede razmišljali o čežnji za Bogom koju čovjek nosi duboko u sebi. Danas ću nastaviti produbljivati taj aspekt kratkim razmišljanjem o nekim putovima kojima se može prispjeti do spoznaje Boga. Želim, međutim, podsjetiti da Božja inicijativa uvijek prethodi svaku čovjekovu inicijativu i da je, također na putu prema njemu, on taj koji nas prvi prosvjetljuje, usmjerava i vodi, poštujući uvijek našu slobodu. On nam također daje ući u svoju intimu, objavljujući se i darivajući milost da možemo tu objavu prihvatiti u vjeri. Ne zaboravimo nikada iskustvo svetog Augustina: nismo mi ti koji posjedujemo Istinu nakon što smo je tražili, već je Istina ta koja nas traži i posjeduje.

Ipak, postoje putovi koji mogu otvoriti čovjekovo srce spoznaji Boga, postoje znakovi koji vode prema njemu. Sigurno da smo često u opasnosti da nas zaslijepe svjetovna blještavila zbog čega postajemo manje kadri kročiti tim putovima i čitati te znakove. Bog nas, međutim, neumorno traži, vjeran je čovjeku kojeg je stvorio i otkupio, ostaje nam blizak u našem životu, jer nas ljubi. To je sigurnost koja nas mora pratiti svakoga dana, premda određeni rašireni mentaliteti otežavaju Crkvi i kršćanima prenositi radost evanđelja svakom stvorenju i sve dovesti do susreta s Kristom, jedinim Spasiteljem svijeta. To je, međutim, naše poslanje, to je poslanje Crkve i svaki kršćanin mora to poslanje živjeti radosno, doživljavajući ga kao vlastito, preko jednog života uistinu nadahnutog vjerom, označenom ljubavlju, služenju Bogu i drugima i kadrom širiti oko sebe nadu. To poslanje blista prije svega u svetosti na koju smo svi pozvani.

Danas ne nedostaje teškoća i kušnji za vjeru, koja je često slabo shvaćena, osporavana, odbacivana. Sveti je Petar govorio svojim kršćanima: "budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama" (1 Pt 3, 15). Nekoć je na Zapadu, u društvu koje je smatrano kršćanskim, vjera bila ozračje u kojem se živjelo; povezanost i prijanjanje uz Boga bili su, za većinu ljudi, dio svakodnevnog života. Prije je onaj koji nije vjerovao bio u poziciji da je morao opravdavati vlastitu nevjeru no obrnuto. U našem svijetu, stanje se promijenilo i sve su više kršćani ti koji moraju biti kadri obrazložiti svoju vjeru. Blaženi Ivan Pavao II. u enciklici Vjera i razum (Fides et ratio) istaknuo je kako je vjera stavljena na kušnju također u suvremenom dobu, u kojem su prisutni jedva zamjetljivi i zavodljivi oblici teorijskog i praktičnog ateizma (usp. br. 46-47). Od prosvjetiteljstva nadalje, kritika religije se zaoštrila; povijest je bila označena također prisutnošću bezbožnih sistema, u kojima se Boga smatralo čistom projekcijom ljudske duše, iluzijom i produktom jednog društva već izopačenog mnogim otuđenjima. Prošlo je stoljeće zatim upoznalo snažni proces sekularizma, u znaku apsolutne čovjekove autonomije, kojeg se smatralo mjerom i tvorcem stvarnosti, ali bitno osiromašenom kao biće stvoreno "na Božju sliku i priliku". U našem dobu se zbila posebno opasna pojava za vjeru: javio se naime oblik ateizma kojeg definiramo upravo kao "praktični", u kojem se ne niječu istine vjere ili vjerski obredi, već se jednostavno smatraju nevažnim za svakodnevni život, odvojenim od života, beskorisnim. Često se, tada, vjeruje u Boga na površan način i živi se "kao da Bog ne postoji" (etsi Deus non daretur). U konačnici, međutim,

taj novi način života je još destruktivniji, jer vodi ravnodušnosti prema vjeri i pitanju Boga.

U stvarnosti, čovjek, odijeljen od Boga, je sveden na samo jednu dimenziju, onu horizontalnu, i upravo to ograničavanje je jedan od temeljnih uzroka totalitarizama koji su imali tragične posljedice u proteklom stoljeću, kao i krize vrijednosti koju vidimo u današnjoj stvarnosti. Potamnjujući povezanost s Bogom, potamnio se također etički horizont te se otvorio prostor relativizmu i dvoznačnom shvaćanju slobode, koja namjesto da čovjeka učini slobodnim na kraju ga veže uz idole. Napasti s kojima se Isus susreo u pustinji prije svog javnog djelovanja dočaravaju dobro koji su to "idoli" koji očaravaju čovjeka, kada ne nađi sebe. Ako Bog više nije u središtu, čovjek gubi svoje pravo mjesto, ne nalazi više svoje mjesto u stvorenom svijetu, u odnosima s drugima. Nije nipošto nestalo ono što drevna mudrost evocira mitom o Prometeju: čovjek misli da može postati "bog", gospodar života i smrti.

Suočena s tom slikom svijeta, Crkva, vjerna Kristovu poslanju, ne prestaje nikada potvrđivati istinu o čovjeku i njegovu određenju. U konstituciji *Gaudium et spes* Drugog vatikanskog koncila kratko se kaže: "Posebno bitna crta ljudskog dostojanstva jest u čovjekovoj pozvanosti u zajedništvo s Bogom. Već od samoga svojeg postanka čovjek je pozvan na razgovor s Bogom: on, naime, postoji samo zato što ga je Bog iz ljubavi stvorio i što ga uvijek iz ljubavi uzdržava" (19).

Koje je odgovore dakle pozvana dati vjera, s "blagošću i poštivanjem", na ateizam, skepticizam, ravnodušnost prema vertikalnoj dimenziji, da bi se čovjek našeg doba nastavio propitkivati o postojanju Boga i zaputio se putovima koji vode njemu? Želim spomenuti neke putove, koji proizlaze bilo iz zdravorazumskog razmišljanja, bilo iz same snage vjere. Sažet ću ih u tri riječi: svijet, čovjek, vjera.

Prva je svijet. Sveti Augustin, koji je u svom životu dugo tražio Istinu i bio privučen Istinom, napisao je jedan prelijep i glasoviti tekst, u kojem kaže: "Pitaj ljepotu zemlje, mora, nepregledna nebeska prostranstva i zrak što se stere posvuda: pitaj ljepotu neba..., pitaj sve te stvarnosti. Sve će ti odgovoriti: samo nas gledaj i primijeti kako smo lijepe. Njihova je ljepota kao neki himan hvale. Ta tako lijepa, a ipak promjenjiva, stvorenja tko je stvorio ako ne onaj čija je ljepota nepromjenjiva?" (*Sermo 241, 2: PL 38, 1134*). Mislim da moramo ponovno vratiti i pomoći današnjem čovjeku da vrati sposobnost razmatranja stvorenog svijeta, njegovu ljepotu, njegovu strukturu. Svijet nije neka bezlična magma, već što ga više poznajemo i više otkrivamo njegove čudesne mehanizme, to više uočavamo jedan naum, vidimo da postoji neki stvaralački um. Albert Einstein je rekao da se u prirodnim zakonima "otkriva jedan tako superioran razum da je čitava racionalnost ljudske misli i ljudskih poredaka u usporedbi s njim potpuno beznačajna" (*Il Mondo come lo vedo io [Svijet kakvim ga ja vidim], Rim 2005.*). Zato je prvi put koji vodi otkrivanju Boga pažljivo i pomno kontemplirati stvoreni svijet.

Druga riječ je čovjek. Isti sveti Augustin ima jednu slavnu rečenicu u kojoj kaže da je Bog dublje u meni od moje najdublje nutrine (usp. Ispovijesti III, 6. 11). Otud on formulira poziv: "ne izlazi iz sebe, vrati se u samoga sebe: u unutaršnjem čovjeku prebiva istina" (De vera religione, 39, 72). To je drugi vidik kojeg mi riskiramo izgubiti u bučnom i rastresenom svijetu u kojem živimo: sposobnost da se zaustavimo i zagledamo duboko u same sebe i otkrijemo onu žeđ za beskonačnim koju nosimo u sebi, koja nas tjera da se izdignemo iznad sebe i koja upućuje na Nekoga koji je može utažiti. U Katekizmu Katoličke Crkve se kaže slijedeće: "Svojom otvorenošću prema istini i ljepoti, svojim smislom za moralno dobro, svojom slobodom i glasom svoje savjesti, svojom čežnjom za beskonačnim i za srećom čovjek postavlja pitanja o Božjoj opstojnosti" (br. 33).

Treća je riječ vjera. Prije svega u stvarnosti našeg doba ne smijemo zaboraviti da je put koji vodi spoznaji i susretu s Bogom življenje po vjeri. Onaj koji vjeruje sjedinjen je s Bogom, otvoren njegovoj milosti, snazi ljubavi. Tako njegov život postaje svjedočanstvo ne samog sebe, već Uskrsloga, i on se ne boji svoju vjeru pokazati u svakodnevnom životu, u svojoj je vjeri otvoren dijalogu koji izražava duboko prijateljstvo prema svakom čovjeku i zna donijeti svjetla nade onima koji osjećaju potrebu za oslobođenjem, srećom, vedrom budućnošću. Vjera je, naime, susret s Bogom koji govori i djeluje u povijesti i koji stubokom mijenja naš svakodnevni život, preobražavajući u nama mentalitet, vrijednosne sudove, odluke i konkretna djela. To nije nipošto iluzija, bijeg od stvarnosti, ugodno utočište, sentimentalizam, već je uključenost čitavog života i navještaj evanđelja, Radosne vijesti koja je kadra osloboditi čitavog čovjeka. Kršćanin, zajednica koji su djelatni i vjerni naumu Boga koji nas je prvi ljubio, predstavljaju povlaštenu put za one koji su ravnodušni i koje muče dvojbe u pogledu vlastitog života i djelovanja. To, međutim, traži od svakog vjernika da njegovo svjedočenje vjere bude sve transparentnije i da očisti vlastiti život da bi bio suobličan Kristu. Danas mnogi imaju ograničeno shvaćanje kršćanske vjere, jer je poistovjećuju s pukim sistemom vjerovanja i vrijednosti a ne toliko s istinom o Bogu koji se objavio u povijesti, koji želi komunicirati sa čovjekom licem u lice, u odnosu ljubavi s njim. Svaki nauk i vrijednosti zapravo se temelje na događaju susreta između čovjeka i Boga u Kristu Isusu. Kršćanstvo, prije no moral ili etika, je događaj ljubavi, to je prihvaćanje Isusove osobe. Zbog toga kršćanin i kršćanske zajednice moraju prije svega gledati i pomoći drugima da vide Krista, pravi Put koji vodi Bogu.